

supra altera, mer. in *Espodola* --- Guixalensis --- in aqua *Aradis* ---» (*Li. Fe. Ma.*, 412.15).

(9) *L əspóǰə*, en el te. d'Usall, prop de Banyoles «és un *sortidor* que hi neix un riuet que va a parar al Fluvià» (Banyoles, XLIV, 138).

(10) *Espolla*, masia prop de Campdevàrol (CATorras, *Pir. Cat.* IV): deu ser el mateix que *əspóǰe*, mas que jo veia, i anotava, des de Sant Marc d'Estiula (1933), te. de Viladonja.

(11) Fosses d'*Espolla*, prop de Merolla, Bgd. a. 980¹⁰ (SerraP., *Pinós i Mtpl.* III, 87).

(12) 1125: en el Barcelonès; 1125: la masia *Espodoya* a Pro(v)ensana (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* I, 84). No és segur però versemblant que d'aquesta vingués un Berengarius de *Expodoia*, test. junt amb Gui. de St. Martí i Gui. de Creixell, en una garantia que dona En Riudefoix a. 1168: puix que és per al mon. de Valldaura (*L. Bl. de Stes. Creus*, § 138).

(13) *Espoia* o Vilanova d'*Espoia*, agre. a la Torre de Claramunt, Anoia: oït *əspóǰə*, a Piera, 1920, Ca. sac.; 1359: «quadra de Vilanova d'*Espeya*» [lleg. -oya] (*CoDoACA* XII, 34). Cf. les monografies toponímiques de Riba Gabarró (*Top. de la Poble de Claramunt*, p. 48) i Brasó (*Claramunt*, p. 26 ss.).

(14) *Esposolla*, llog. del Capcir, agre. a Font-rabiosa. Pron.: *əspuzúlə* allí mateix, en l'enq. de 1960, a Font-rabiosa (XXVI, 48-53). Gentilici: *əspuzúláts* (Kruiger, *Spr. Untersch. Lgd.-Rouss.*, p. 4).

MENCIONS ANT. 1265: villari de *Spóilla*; 1293: de *Sposolla*; 1296: villarium de *Espoylla*, en docs. del Capcir (*InuLC*, s. v. *Esposolla*); 1359: *Sposoyla* (*CoDoACA* XII, 116); 1395: *Sposola* (Alart, *Docs. Ge. Hi.*, 30).

Ponsich (*Top.*, 132) hi afegeix *Sposolla* 1308, *Sposola* 1312, *Sposoyla* 1339 i *Sposolla* 1632. No crec que es refereixi a aquest poblet una butlla de 1011 per a Cuixà, on després d'anomenar Llo (*Algionem*), *Inforcats*, *Rivofrigido* i *Llaguna*, li atribueix «ecl. Sti. Valentini cum decimis et primitiis q. sita est in villa *Sponda*; alodem de *Angulos* --- cum villulis ---» i passa a donar les afr. dels Angles, fins a Formiguera, Puig Peric i Odelló de Querratat: si anés entre aquestes creuríem que és *Esposolla*, però va amb *Llaguna* i *Els Angles*, que són a l'altre extrem del Capcir; ignorant quina és l'advocació de l'esgl. d'*Esposolla* (ni sabem si tenia esgl. en el S. XI), suposo que es tracta d'un lloc oblidat a «l'espona» (o carena) entre els Angles i Cerdanya. Ponsich no ho recull, tot i que ho havia inclòs Aragón en el seu compendi (I, 240)² del gran cartulari d'Alart.

No hi ha diferència fonètica essencial entre el (14) i els anteriors, perquè en el parlar capcinès es conserva en forma de -z-, en general, la -ð- intervocàlica, p. ex. diuen *puzúls* per 'polls' *PEUCULOS*.

(15) *əspóǰa*, pda. menor del te. de Cirès (agre. de Bonansa), a l'alta Ribagorçana, que no s'ha de confondre amb *Espollà*, veïnat pròxim al mateix poble. Pronúncia: *əspólá* (ben constats i distingits els dos en l'enq. de 1957, XIX, 103). Es veu que abans seria aquell el lloc important, del qual es derivà com a gentilici l'al-

tre (format sens dubte per gent d'allí), car com a NP consta en un doc. de 1295: «G. P. et Pere *Spollan*, veýns de Calbera» (MDuque, *Docs. de Ovarra*, 187. 34).

ETIM. Crida l'atenció el fet que siguin característiques de molts d'aquests 15 NLL, certes típiques cavitats, naturals o de construcció prehistòrica, i en part hi constin explícitament i des d'antic.

Això últim en grau notable en el nom de més renom i més importància: (1) En el terme d'*Espolla* hi ha, segons Botet i Sisó (*GGC*, Gir., p. 482) 4 famosos dòlmens, afegint que la gent els coneix per «coves d'alarbs». Segons altres, són 3 (potser menys conegut l'altre), i hi ha també 14 menhirs, que també poden ser senyal d'antiga habitança troglodítica; segons enciclopèdies acreditades, són dos els més famosos, tots dos formant una espècie de cambra, i l'altre oberta només pel davant.

D'aquí la conjectura que ja vaig publicar en *DECat* (III, 661a30-34) com a versemblant, sense assegurar-ho encara, que vingui de **SPELUCŪLA* dim. del ll. *SPELŪCA* 'espluga, gran balma o cova'. En efecte, en una combinació així era imminent la dissimilació en **SPEUDUCULA*, i encara que la u de *SPELŪCA* fos llarga (però breu en el ll. cl. *SPELUNCA*, it. *spelunca*), la terminació -ŪCŪLA és freqüent en romànic i ll. vg., tant com rara o inoïda és -ŪCŪLA (cf. p. ex. *AMNŪCŪLA* > *Anoia*, *OVŪCŪLA* > *avoia*, *PEŪCŪLUM* > *poll* etc.), i per tant la base *SPELŪCLA* (*SPED-*) és d'existència inobjectable.

I de fet és la que suposen les mencions més antigues del nostre NL, amb *SPE-* a. 982 i 940 de (1), 836, 898 i 899 del (2), 973 del (5), 804 i 922 del (7) etc.; mentre l'assim. *e-ó* > *o-ó* és normal i general en fon. del cat. or. i del rossellonès (*LleuresC*, 700), i en els nostres noms no apareix fins als docs. del S. XI. Altrament, les variants amb -d- i amb -z-, generals o quasi, en totes les mencions medievals d'aquests noms, proven que la base havia de ser *SPEDŪ-*, i no pas amb altra consonant davant la *ó*.

La pronúncia és pertot arreu amb *ó* tancada com correspon a -ŪCŪLA, i l'excepció *əspóǰe* molt minoritària entre les del (1), s'explica també partint d'un antic *əspəǰə* per fusió amb el timbre que més obert de la *ə* precedent.

És, doncs, una hipòtesi ben raonable que el nom d'*Espolla* li vingués simbòlicament d'aquesta 'cambra' o 'cova' (la «cova de moros») que n'era típica segons la fama. *SPELUCA* és una caverna, però vasta, per això se'n féu el dim. *SPELUCULA*, escaient a la cambra dels dòlmens i a les coves corrents.³

Aquesta base topo-semàntica es repeteix en altres noms entre els homònims exposats. En el (4) aqueixa «roca» de *spozola* en doc. antiga 890 i 1308 revela que es tractava d'una balma del coll sota aqueixa penya; en el (5) es tracta de la vall més plena de coves i esplugues de tot l'Urgellet; en el (7) el villar *Spedulia* va sempre citat al costat del vilar *Archas*: o sigui *pedra-arca*, sinònim de dolmen; en el (8) va al costat d'una